

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

☐ پژوهشی نو درباره
مادر امام زمان (عج)

موضوع: اهل بیت علیهم السلام: ۱۷۱ (تاریخ: ۲۵۴)

گروه مخاطب: - تخصصی (طلاب و دانشجویان) - عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۱۹۹
مسلسل انتشار (چاپ اول / باز چاپ): ۵۶۴۵

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۴۸
کتاب‌های پژوهشکده مهدویت و آینده‌پژوهی / ۲۵

طبی، ناهید، ۱۳۴۲ -

پژوهشی نو درباره مادر امام زمان (عج) / ناهید طبی؛ تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ پژوهشکده مهدویت و آینده‌پژوهی.
- قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۲.
[۳۱۲] ص - (مؤسسه بوستان کتاب: ۲۱۹۹. کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی: ۴۴۸. کتاب‌های پژوهشکده مهدویت و آینده‌پژوهی: ۲۵) (تاریخ: ۳۵۴. اهل بیت علیهم السلام: ۱۷۱)

ISBN 978- 964 - 09 - 1427 - 4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

Nahid Tayyebi. A new research on the Mother of Imam Mahdi (MAHHR)

ص.ع. به انگلیسی:

کتاب‌نامه: ص [۲۷۱] - ۲۸۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

نماینه.

۱. ترجمه خاتون علیها السلام. ۲. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. ۳. زنان مقدس اسلام. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. پژوهشکده مهدویت و آینده‌پژوهی. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان.

۲۹۷ / ۹۷۹

BP ۵۲ / ۲ / ۹

شماره کتاب‌شناسی منی: ۳۱۷۲۵۳۳

۱۳۹۲

پژوهشی نو درباره مادر امام زمان (عج)

ناهید طیبی

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی

بیت
۱۳۹۲

فهرست مطالب

۱۳	سخن پژوهشگرده
۱۵	مقدمه
۱۷	تبیین مسئله
۱۹	ضرورت بحث
۱۹	پیشینه بحث

فصل اول:

گونه‌های روایی مربوط به مادر امام زمان علیه السلام

۲۶	گفتار اول: گونه‌شناسی روایات
۲۶	الف) ملیت و خصوصیات شخصی
۲۷	۱. روایت محمد بن بحر (جامع‌ترین روایت)
۳۶	۲. روایت فضل بن شاذان (م ۲۶۰ هـ)
۳۷	ب) ازدواج امام عسکری علیه السلام
۳۸	ج) روایات مختص به نام مادر امام زمان علیه السلام
۳۹	د) روایات مربوط به القاب

- ۳۹..... (ه) روایات مربوط به بارداری صقیل (= صیقل = نرجس)
- ۴۱..... گفتار دوم: بررسی سند صدوق (ع)
- ۴۳..... الف) طرق روایت
- ۴۵..... ۱. طریق شیخ صدوق (ع)
- ۴۷..... ۲. طریق طبری و مقایسه با طریق شیخ طوسی (ع)
- ۴۸..... ب) بررسی رجالی
- ۴۸..... ۱. محمد بن بحر
- ۵۶..... اتهام غلو و محمد بن بحر
- ۵۹..... ۲. ابوالفضل شیبانی
- ۶۵..... ۳. بشر بن سلمان نخاس
- ۶۸..... جمع بندی
- ۶۹..... گفتار سوم: بررسی دلالتی روایت محمد بن
- ۶۹..... محورهای روایت
- ۶۹..... الف) ترسیم فضاها و جریان های موجود در روایت
- ۷۳..... ب) تطبیق ها
- ۷۳..... ۱. تطبیق زمان روایت با وقایع خارجی
- ۷۷..... ۲. تطبیق جنگ های اعراب و رومیان
- ۸۹..... ۳. تطبیق اماکن روایت با جغرافیای طبیعی
- ۹۱..... ۴. تطبیق تزیینات داخل کلیسا (محل عقد نرجس در بیزانس)
- ۹۷..... ۵. فرو ریزش صلیب ها و ستون های قصر
- ۹۹..... فرضیه زلزله های مکرر روم
- ۱۰۱..... ۶. وضعیت کلیساها
- ۱۰۳..... ۷. تطبیق و بررسی اسامی روایت

۱۰۳	پسر برادر بشر بن سلیمان
۱۰۴	کافور خادم
۱۰۵	عمر بن یزید برده فروش (نخاس)
۱۰۵	شمعون
۱۰۶	قیصر
۱۰۶	تطبیق قیمت جاریه در سال‌های ۲۵۵-۳۴۵ هـ
۱۰۷	بحثی درباره رؤیا
۱۱۰	چرا غالباً حکایت دیدن رؤیا با فعل مضارع می‌آید؟
۱۱۲	جمع بندی

فصل دوم:

دیدگاه‌ها

۱۱۵	گفتار اول: روایات و دیدگاه‌های مسلمانان
۱۱۶	الف) دیدگاه جاسم حسین و روایت بشر بن سلیمان
۱۲۶	پیشینه رواج رومی بودن مادر امام زمان (ع) در میان شیعه
۱۳۰	بررسی دیدگاه جاسم حسین در رابطه با مادر امام زمان (ع)
۱۴۳	ب) سید محمد صدر
۱۴۴	اشکال‌های حدیث محمد بن بحر و پاسخ‌های سید محمد صدر
۱۴۶	ج) مادر امام زمان (ع) از دیدگاه اهل سنت
۱۴۹	گفتار دوم: دیدگاه غیر مسلمانان
۱۴۹	الف) دیدگاه دونالدسون
۱۵۱	ب) گلدزیهر خاورشناس
۱۵۲	ج) رویکردی جدید؛ نرجس و اسطوره‌های زرتشتی

فصل سوم:

اوضاع سیاسی - اجتماعی سامرا و بیزانس در

- سال‌های ۲۴۸ - ۲۵۵ هـ = ۸۶۲ - ۸۶۹ م ۱۵۷
- گفتار اول: اوضاع سیاسی سامرا ۱۵۸
- الف) خلفای عباسی و دوران حضور نرجس در سامراء ۱۵۹
۱. دوره حکومت المستعین بالله (۲۴۸ - ۲۵۲ هـ) ۱۶۰
۲. دوره حکومت المعتز بالله (۲۵۲ - ۲۵۵ هـ) ۱۶۰
۳. دوره حکومت المهتدی بالله (۲۵۵ - ۲۵۶ هـ) ۱۶۱
۴. دوره حکومت المعتز بالله (۲۵۶ - ۲۷۹ هـ) ۱۶۲
- ب) خلفای عباسی و خانه امام هادی علیه السلام امام عسکری علیه السلام ۱۶۲
- ج) قیام‌ها و شورش‌ها، مشغله عباسیان ۱۶۴
- گفتار دوم: اوضاع بیزانس در سال‌های ۸۶۲ - ۸۷۴ م (۲۶۱ - ۲۶۰ هـ) ۱۶۷
- الف) اوضاع سیاسی ۱۷۱
۱. میخائیل (میشل) سوم ۱۷۵
۲. بارداس ۱۷۷
- ب) اوضاع علمی و فرهنگی ۱۸۱
- ج) وضعیت دینی و اعتقادی (ایکونوکلاسم) ۱۸۲

فصل چهارم:

بررسی شخصیت و حیات مادر امام زمان علیه السلام

- گفتار اول: زندگی قبل از ازدواج ۱۸۹
- الف) ملیّت ۱۹۰

۱۹۵	ب) نام‌ها
۱۹۸	ج) القاب
۱۹۸	۱. سیده‌الاماء
۲۰۰	۲. خَیْرَة (خَیْرَة) الاماء
۲۰۲	۳. سَبَّیْه
۲۰۳	د) کنیه‌ها
۲۰۳	ه) پدر
۲۰۵	و) جدّ نرجس
۲۰۶	قیصر باردار: احتمالی دیگر برای جدّ نرجس؟
۲۰۸	ز) مادر نرجس
۲۱۰	جدّ مادری نرجس
۲۱۲	ح) مذهب نرجس
۲۱۷	ط) شخصیت و اخلاق نرجس
۲۲۰	گفتار دوم: زندگی پس از ازدواج
۲۲۲	الف) ازدواج یا ملوک یمین
۲۲۴	ب) سن نرجس هنگام ازدواج
۲۲۵	ج) تولد فرزند
۲۲۵	۱. مکان تولد فرزند
۲۲۹	۲. زمان تولد فرزند
۲۳۱	د) قابله‌ها
۲۳۵	ه) حیات صقیل هنگام مرگ امام عسکری علیه السلام
۲۳۶	۱. صقیل، مادر امام زمان و همسر امام عسکری علیه السلام
۲۳۷	۲. نوشتن آب به امام عسکری علیه السلام به دست خود امام زمان علیه السلام

۲۳۹	گفتار سوم: زندگی پس از شهادت
۲۴۳	الف) ادعای حمل صقیل، طرحی از حدیث
۲۴۸	ب) میراث امام عسکری (عج)
۲۵۱	ج) اختلاف در بیت امام (عج)
۲۵۳	د) حدیث وصی امام (عج)
۲۵۵	ه) نرجس در خانه علی بن حمزه
۲۵۶	و) رحلت مادر امام زمان (عج)
۲۵۸	ز) زیارت نامه مادر امام زمان (عج)
۲۶۲	نتیجه گیری
۲۶۶	نمایی از فتوحات ارباب در م
۲۶۸	نمایه زندگانی مادر امام زمان (عج)
۲۷۱	کتابنامه
۲۷۱	الف) کتاب ها
۲۸۴	ب) مقاله ها
۲۸۴	ج) سایت ها

نمایه

۲۸۷	آیات
۲۸۸	روایات
۲۹۰	اعلام

سخن پژوهشکده

بدون تردید، بازخوانی و بازنگری ژرف در واژه‌ها و مفاهیم مهدوی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است چه این که معتقدیم هرچند این مفاهیم بر منابع و استناداتی اصیل استوار یافته است، اما در گذر زمان و چرخش دوران، زنگارها و ناسره‌هایی نیز بر آن‌ها افزون گشته و وجود اضافی ناشی از سلايق، امیال یا احیاناً برخاسته از اغراض و عناد به مجموعه معارفی مذکور، الکاناپذیر است که باید پالایش و تبیین و تشریح شود و این اهتمام و عنایت در خور پریشانی را می‌طلبد. البته پیش‌تر دانشوران سترگ مکتب اهل بیت علیهم‌السلام در این عرصه، از بهای ظریفیت و توان خود بهره برده و آثار فاخر و قابل تقدیری را تقدیم شیفتگان نموده‌اند، ولی هم‌چنان این عرصه نیازمند بازشناسی‌های روزآمد و نو است.

در این راستا، بررسی جایگاه و نقش بانوی با کرامت و فرخنده، حضرت نرجس خاتون علیها‌السلام به نام «پژوهشی نو درباره مادر امام زمان علیه‌السلام» اقدام ضروری و شایسته‌ای بود که در گروه پژوهشی این پژوهشکده، تعریف و به دست سرکارخانم ناهید طیبی که بحمدالله از جایگاه علمی شایسته و فضل و تعهد برخوردار است، انجام یافت. محورهای اساسی این تحقیق به این شرح است: بررسی روایات درباره مادر حضرت علیها‌السلام، بررسی تاریخی و ارتباط وقایع مربوط به آمدن آن بانوی کرامت از روم به عراق (سامرا)، بررسی شخصیت‌های مسیحی و مسلمان و رجال مؤثر در نقل

روایات و اسناد مربوط به حضرت نرجس (عج) (راویان)، تأملی در مقوله اسراء، اماکن و غالیان و فعالیت آنان در عصر امامین عسکریین (عج) نیز مورد توجه محقق بوده است. هم چنین پرداختن به شخصیت مادر امام (عج)، القاب، اسما، منزلت و بزرگواری و جایگاه او نزد خاندان عصمت و ولایت می باشد.

مباحث پایانی به حضور حضرت در سامراء، ازدواج، ولادت حضرت و در پایان با مباحثی پیرامون وقایع بعد از شهادت حضرت امام حسن عسکری (عج) و حوادثی که از سوی حکومت پیش آمده می پردازد که محقق با اهتمام و تلاش خود توانسته است اثری جامع و مفید ارائه نماید.

«پژوهشگاه مهدویت و آینده پژوهی» که نزدیک به یک دهه با عنوان «مؤسسه انتظار نور» به شناخت، تبلیغ و مهدویت خدمات ارزنده ای را تقدیم نمود، اینک در ساختار جدید خود بر آن است تا با بهره گیری از تلاش های خالصانه جمعی از پژوهشگران افق های جدیدی را بر روی علاقه مندان بگشاید.

امید است مورد رضایت حضرت حجت (عج) قرار گیرد و مبارک برای همه شیفتگان و طالبان معارف دینی واقع شود.

پژوهشگاه مهدویت و آینده پژوهی